

סוגית ביטוח שבר מכני לציוד ישן - ניהול סיכונים וביטוח

מאת

יחיאל רוזנטראוב - יועץ ביטוח

מבוא

ביטוח שבר מכני לציוד ישן מעורר מספר בעיות ביטוחיות, הן מצד המבטח, והן מצד המבוטח. המבטח, ככלל, אינו מעוניין על פי רוב לבטח ציוד ישן בביטוח סיכוני שבר מכני. המבוטח, לעומת זאת, סבור שהפתרון המתאים עבורו, על מנת לכסות גם את עלויות התחזוקה שלו לגבי הציוד הישן הוא מציאת מבטח שיסכים לבטח את הציוד הישן.

לעניין ביטוח סיכוני ציוד ישן בביטוח שבר מכני, משמעותו, ציוד שגילו מעל 15 שנה לעיתים גם ציוד מעל 10 - 12 שנה ייחשב ציוד ישן. בסוגי ציוד המאופיינים בדרישות לתנאי עבודה קשים ושימוש מואץ בהם עשוי להיחשב כישן גם ציוד שגילו מתחת ל-10 שנים, הכל בהתאם למצבו הטכני.

ציוד ישן שעבר שיפוץ כללי או שיפור תמסורת על מנת להעלות את רמת הציוד אינו פותר את הבעיה בעיקרה לטווח ארוך, אם כי משפר במעט את הסיכון הגבוה.

מאפייני נזקים בציוד ישן

ציוד, ככל שהוא ישן יותר, נוטה לשחיקה טבעית והרעה הדרגתית במצבו כתוצאה משימוש ומעבודה ממושכת, להבדיל משחיקה מואצת, הנגרמת כתוצאה מן השבר המכני והינה נזק ישיר של שבר מכני.

לא זו בלבד ששחיקה טבעית אינה מכוסה בביטוח, אלא שהיא אף גורמת בעקיפין ליצירת השבר המכני עצמו. ככל שהציוד ישן יותר - הסיכון לנזקי שבר מכני גבוה יותר. גם הניסיון לנטרל ולבודד את הנזק המכוסה של שבר מכני או הנזק הנגרם על ידי השבר המכני עצמו לציוד, ללא תלות בגורמי גיל הציוד, בעייתי מאד. נוסף לכך יש לזכור כי ככל שהציוד ישן יותר או נמצא בשימוש רב יותר, קיימת אפשרות סבירה כי בעת נזק של שבר מכני יתגלו נזקים נוספים - נזקים שאינם מבוטחים, שמקורם באותה שחיקה טבעית עקב השימוש. במיוחד גובר הסיכון כאשר אותו ציוד ישן אינו מתוחזק באופן שוטף ברמה סבירה, דהיינו - מתבצעת רק "תחזוקת שבר". נזקים כאלה גורמים לא אחת לקשיים בעת יישוב תביעות, כאשר המבוטח טוען שזקים אלו מקורם ב"שבר מכני", והמבטח טוען שמדובר בבלאי טבעי, או שהחלק פשוט גמר את חייו. על מנת שהמבטח לא יאלץ להתעמת עם המבוטח עליו לבוא לקראת המבוטח כמעט בכל מקרה של שבר מכני לציוד ישן, הן לעניין הנזק עצמו והן לעניין הגורם לנזק.

מאפייני ביטוח של ציוד ישן

כידוע נגזרת הסכמת המבטח לביטוח הציוד מפני סיכוני שבר מכני, ועל פי אלו תנאי ביטוח, מבדיקה הנדסית של הציוד על ידי בעל מקצוע מומחה. בכל מקרה בו תהיה נכונות של המבטח ללכת לקראת המבוטח ולהסכים לבטח ציוד ישן, ידרוש המבטח כי ביצוע המלצות תוצאות הבדיקה ההנדסית שנעשתה קודם ביצוע הביטוח יהוו תנאי וחלק בלתי נפרד מחוזה הביטוח.

המשמעות המעשית היא כי על המבוטח לבצע ולקיים את הדרישות. על פי רוב הדרישות הן ביצוע תיקונים המתחייבים בציוד על מנת להביאו למצב הטוב ביותר הניתן וכן התחייבות המבוטח להתקשר בחוזה/הסכם לאחזקה, לשרות וטיפול שנתי שוטף בציוד עם חברת שרות מיומנת המתחייבת בהסכם לבצע ביקורות שוטפות ואחזקה מונעת על פי הצרכים המתחייבים, או שלחילופין למבוטח מחלקת אחזקה עם צוות יעיל ומקצועי המתמצא היטב בציוד.

ככל שהציוד ישן יותר, יש לצפות כי המבטח יציב למבוטח תנאי ביטוח המוצאים את ביטויים במרכיבים הבאים:

תעריף - פרמיה גבוהה;

השתתפות עצמית גבוהה;

ניכוי בלאי בשיעור גבוה - הן בתיקונים והן בנוק חלקי.

הפרמיה הגבוהה נדרשת על מנת לכסות את תדירות התביעות הגבוהה יותר בציוד ישן. ההשתתפות העצמית הגבוהה וניכוי בלאי גם הוא בשיעור גבוה, נועד לתת תשובה לבעיות המתעוררות בתביעות שמקורן בגיל הציוד ושחיקתו הטבעית וכן על מנת לא לשלם בגין תקלות ותיקונים שוטפים - MAINTENANCE - אחזקה.

ככל שהציוד ישן יותר קיימים קשיים אוביקטיביים המקשים על קביעת "בסיס הביטוח" לעיתים נדרש ביטוח לציוד ישן שאינו מיוצר יותר ועל כן "בסיס הביטוח" שנקבע במקרים אלו הוא יותר "לפי מיטב הערכה של הסוקר" מאשר ערך מעשי כחדש.

בעיות בטיפול בתביעות המאופיינות בביטוחי ציוד ישן

בנוסף, מתעוררת לעיתים בעיית חלקי חילוף לאותו ציוד, וכאשר לא נמצא אותו חלק נאלץ המבוטח לשלם עבור מכלול חליפי. לעיתים מתעוררת בעיית עלות התיקון מול החלפת המכלול שהיא זולה יותר. ככל שהציוד ישן יותר רב הסיכוי כי נזק חלקי לפריט הניזוק יוגדר כ "אובדן מוחלט של הפריט", וזאת כאשר עלות התיקונים שווה או עולה לערך הממשי של הפריט הניזוק (כאשר הערך הממשי נקבע על פי ערך כחדש בניכוי בלאי ולא דווקא על פי אפשרות השגת חלקים משומשים בפועל). מובן שכל זה יוצר קשיים במקרה של נזק מוחלט לציוד מסוים, או לפריט חיוני השולל מהציוד את אפשרות הפעלתו. ככל שהציוד ישן יותר מעוניין על פי רוב המבוטח בתיקון הציוד והמשך הפעלתו מול האפשרות של קבלת פיצוי בגין אובדן מוחלט של אותו ציוד, אשר לא יהווה אלא חלק קטן ממחיר ציוד חדש חליפי. שאלה היא ככל שהציוד ישן יותר ואינו נמצא כבר בייצור שוטף, מהו בסיס עלות ערכו כחדש וכיצד יקבע ערך הפריט ממנו ינכו הבלאי וההשתתפות העצמית.

הכדאיות הכלכלית של ביטוח שבר מכני לציוד ישן

המבוטח, כידוע, שואף להשיג מן המבטח תנאי ביטוח טובים ככל האפשר עבור הציוד הישן המבוטח. לעיתים אף מועלית הדרישה כי במקרה של נזק חלקי לציוד ישן לא ינוכה בלאי - כמקובל בביטוח ציוד חדיש אשר ניכוי הבלאי מתייחס לליפוף מנועים או חלפים מתבלים עקב שימוש. ובאובדן מוחלט הפיצוי שיזכה לו המבוטח יהיה על פי ערך הפריט כחדש, ללא ניכוי בלאי. דרישות שהמבטח אולי מוכן להיענות להן במקרים מסוימים כאשר מדובר בביטוח ציוד חדיש, אולם יסרב כאשר מדובר בביטוח ציוד ישן.

לעיתים מצליח המבוטח בנקודות שונות אחרות להניע את המבטח שיבוא לקראתו. בבדיקה הכלכלית הכוללת מנקודת ראותו של המבוטח, בבואו להחליט אם לבטח בביטוח שבר מכני את הציוד הישן שברשותו, עליו לערוך את חשבון הכדאיות על בסיס האלמנטים הבאים:

עלות הביטוח

עלות ההוצאות הקשורות בחוזה הביטוח - בהנחה שהוצאות אלו לא היו קיימות ללא ביצוע הביטוח, דוגמת חוזה שירות, טיפול ואחזקה, ביצוע תיקונים ושיפורים שנדרשו על פי הבדיקה ההנדסית של הציוד.

הציוד

היקף השיפוי הכספי לו יהיה זכאי מהמבטח. העלויות השוטפות הכלולות שהוצאו על ידו בעבר בטיפול במקרים של "שבר מכני" וזאת על בסיס הניסיון המעשי, בתקופה החופפת לתקופת ביטוח.

על המבוטח לזכור היטב כי גם אם ישיג ביטוח שבר מכני לציוד הישן שברשותו, הכיסוי לא ישפה אותו בגין כל עלות הוצאות האחזקה והטיפול בציוד על אף גמישות המבטח בתביעות, על אף הפרשנות הגמישה, בכל זאת לא יכוסו על ידי הביטוח סוגי נזקים לציוד שאינם "שבר מכני".

בכל נזק ינוכה בלאי בשיעור רציני; בכל נזק תנוכה השתתפות עצמית גבוהה.

המשמעות של השתתפות עצמית גבוהה, בשילוב ניכוי בלאי בשיעור רציני, הינה כי חלק גדול מן הנזקים, נופלים בסכום ההשתתפות העצמית ישולמו במלואם על ידי המבוטח. באלו יכללו גם נזקים אשר לאחר הורדת בלאי יפלו במלואם בתוך סכום ההשתתפות העצמית. דהיינו - המבוטח לא יפוצה בגין נזקים אלו.

בסיכומו של דבר יוצא כי המבוטח ימצא מממן מכיסו חלק נכבד מהוצאות התיקון של הציוד. ככל ששיעור הבלאי וההשתתפות העצמית יהיו גבוהים יותר כן יהיה הפיצוי שיקבל מהמבטח נמוך יותר, ושיעור עודף התשלומים שיפלו על המבוטח יהיה גבוה יותר.

במידה ויתברר למבוטח, שלאור עלות הביטוח הגבוהה מחד גיסא והשיפוי הביטוחי המוגבל מאידך גיסא, ביטוח שבר מכני לציוד לא יהווה פתרון סביר מבחינתו, ועליו לבחון ולשקול מציאת חלופות לביטוח.

חלופה אפשרית הינה בדיקת עלות התקשרות בחוזה תחזוקה, שרות וטיפול מקיף הכולל תיקון או החלפה של כל החלקים המתחייבים, כולל נזקים שמקורם בשבר מכני - לא חוזה סטנדרטי לביקורת ואחזקה מונעת בלבד. לאותן חברות יש מקורות אספקה לחלקים משומשים - לעיתים החברות עצמן אוגרות ומחזיקות מלאים של פריטים וחלקים ישנים שכמעט אינם ניתנים להשגה מיידית - ולהן ניסיון רב בתחזוקה בארכת חיי הציוד הישן.

סיכום

לאור האמור לעיל, בחלק גדול מן המקרים הפתרון המעשי מבחינת שני הצדדים הן המבטח והן המבוטח, הוא לשקול להימנע מביטוח שבר מכני לציוד ישן, שאינו משתלם לשניהם. במידה ונעשה בכל זאת ביטוח שבר מכני לציוד ישן יש לצפות כי במקרים רבים הביטוח יביא תוך זמן קצר מפח נפש למבוטח, ריב וחילוקי דעות תמידיים עם המבטח וסוכן הביטוח, ובדרך כלל המבוטח ימצא עצמו מרגיש כי המבטח מנסה "לסדר" אותו, ומחפש כל דרך על מנת להקטין את השיפוי המגיע

לו בגין הפרמיה הגבוהה שהוא משלם. המבטח, מצד שני, סבור כי המבוטח מנסה לגלגל אליו את כל הוצאותיו ועלויותיו הנגרמות לצידוד ועושה הכל כדי לנפח את הנזקים על מנת לקבל שיפוי.

ייעודו של המאמר להעניק לך מידע מקצועי כללי על התחום הביטוחי הנסקר במאמר. אין כוונת המאמר להוות תחליף או לספק יעוץ ביטוחי מקצועי ממוקד לפתרון בעיה כזו או אחרת בתחום האמור ברמה הפרטית או העסקית של הקורא, מבוטחיו או לקוחותיו. בכל מקרה, בו הנך זקוק לפתרון בעיה מקצועית בתחום אליו מתייחס המאמר, מומלץ כי תתייעץ עם יועץ ביטוח.